

Veenbrand

© 2022 Martin Nieuwland / Uitgeverij Mapini

ISBN 978 94 92561 213

ISBN eBook 978 94 92561 220

NUR 305

Omslag en vormgeving: *AtelierRondine*

Fotografie: Yvonne Beurse

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

www.mapini.nl

rechercheur Jan Smit

VEENBRAND

Martin Nieuwland

Uitgeverij Mapini

Reeds verschenen in de serie
rechercheur Jan Smit:

LIFE HURTS
BLOEDBANDEN
EN PASSANT

*When you don't know what you are looking for,
You'll never find nothing
And if you have no clue what to find
You will die trying*

*When you never search for nothing
you will never find a thing
And if you have no clue what is going on
How can you ever know what you are looking for?*

(Hidden fire, Words & Music: Danny Gee)

Met dank aan:

Eternal Wheel Productions / NRG-music / Life Hurts music ©

Ze stonden bij het lijk.

'Je schoot te snel. Volgens mij wilde hij gaan praten.'

'Onzin. Zo'n idioot vertelt alleen maar een hoop leugens in de veronderstelling ermee weg te komen.'

'Toch, wat hij zei, ik weet het niet, het is vreemd, ik kan het niet uitleggen, maar er was iets, iets dat ik had moeten weten. Je had moeten wachten. Je was veel te triggerhappy. Het had misschien ook anders gekund.'

'Hoe dan?'

'Dat weet ik ook niet.'

'Nou dan.'

'Het voelt alsof ik ergens een verkeerde afslag heb genomen.'

'Hij was een verrotte psychopathische vrouwenmoordenaar. Een veenbrand. Boven de grond zie je er niets van, maar ondertussen woekert het onder de grond verder om ineens de kop op te steken, toe te slaan en ondergronds weer verder te gaan. Op zoek naar een volgend slachtoffer.'

'Maar hoe gaan wij nu verder?'

'Wij? Er is geen wij. En er is geen verder. Hij is dood. De brand is geblust.'

'Hier komt gedonder van.'

'Zou kunnen.'

'En jij? Wat ga jij doen?'

'Ik ga ertussenuit. Dat weet je toch.'

'Maar waar ga je dan naartoe?'

'Gewoon, weg. Weg hiervandaan.'

'Waarheen dan?'

'Geen idee.'

'Onzin. Wij gaan nergens naartoe. We zullen gewoon alles op alles moeten zetten om dit alsnog tot een goed einde te brengen. That's it.'

'Er is geen we, dat zei ik toch al.'

'Natuurlijk is er wel een we. Wie schoot? Jij. Niemand anders. Dus je helpt me maar. Neem die laptop uit de werkkamer mee en kraak dat krenq. Laten we hopen dat we daarin de benodigde bewijzen vinden.'

'Nogmaals, er is geen we, maar die laptop kraken, dat doe ik voor je. No problemo. En nu dit problemo.' Hij schopte tegen het levenloze lichaam. *'Wat ga je met hem doen? Laten liggen?'*

'Nee, dat kan niet. Ik moet wat verzinnen.'

'Dat zal je best lukken.'

'Misschien.'

'Misschien ook niet.'

'Misschien ook niet.'

'Ik ga naar huis.'

'Rot maar op, lafbek.'

VOORJAAR 1988

Een zachtgele besteleend en een verjaardag

Hoe laat was het? Half zes? Het licht van de zon kwam nog maar nauwelijks boven de horizon uit en het ochtendlicht stond bleek als een kleurloze betonnen muur boven het zwarte veen. De sloten dampten nog niet eens. In de verte stonden een paar schapen roerloos te wachten op niets. Het was stil, doodstil.

Een geluid verstoorde de idyllische stilte en vanuit de verte kwamen twee gele koplampen dichterbij. De chauffeur van de zachtgele besteleend zette de motor uit en liet het wagentje uitrollen over de hobbelige weg die al jaren op de nominatie stond om verhard te worden, maar, vanwege de lage verkeersdichtheid en de weerstand van de aanwonende boeren tegen die nieuwerwetse onzin waar ze alleen maar voor moesten betalen, nog niet aan de beurt was gekomen. De chauffeur stapte uit en liep naar het boerderijtje. In de keuken stond een vrouw van een jaar of veertig. Het ouderwetse fornuis was net opgestookt. Het werd echt tijd voor een nieuw fornuis, maar wijlen haar grootvader had geweigerd toen ze jaren geleden van de gemeente aan de deur kwamen voor de gasaansluiting.

‘Gasaansluiting? Onzin!’ had hij gemopperd. ‘Toen pa en moe hier nog woonden hadden ze ook al die flauwekul niet nodig. Vorig jaar wilden ze van de gemeente ons voor veel geld aan het riool aansluiten, alsof onze beerput niet goed genoeg meer is, en nu dit. Wij hebben ons eigen hout. Groeit gratis en voor niks en we kunnen er prima op koken.’

Haar vader was net zo stug geweest als opa en hield vol dat er geen beter fornuis was dan een houtgestookt fornuis. En haar man, tja, die was overleden voor hij kon toegeven aan haar verlangen naar een echte keuken, zo’n moderne Bruynzeel, met van die mooie beige kastjes.

De achterdeur kierde open. De ketel op het houtgestookte fornuis

stoomde en blies, de schorre fluit had het al twintig jaar geleden begeven en blies alleen nog maar verontwaardigd zodra het water begon te koken. De vrouw stak haar hand uit naar de ketel, aarzelde, meende iets achter zich te horen, draaide zich om, maar was hopeloos te laat. Hij raakte haar precies onder de juiste hoek en haar nek knakte als een boomtakje. Ze gaf geen kik en zou dat ook nooit meer doen. In een automatisch gebaar zette hij de ketel van het vuur. Hij stapte over het lichaam heen.

‘Mam!’ klonk het slaperig van boven. ‘Wil je een teil warm water brengen? Ik wil ook Stientje en Robby wassen.’

Hij bromde wat en klom de trap op. Op de open zolder was een kamertje getimmerd. Daar zat ze, op haar bed. Morgen werd ze twaalf. Die verjaardag zou ze niet meer thuis vieren. Ze zat met haar rug naar hem toe en schikte twee verlepte stoffen knuffeldieren aan haar hoofdeinde.

‘Ja,’ zei ze met een pedante stem, niet helemaal meer een kind maar ook nog geen volwassene. ‘Jullie moeten netjes en schoon zijn voor mijn verjaardag morgen.’

Hij naderde haar vanachter. Sloot met zijn klamme hand haar mond en neus af. Ze sperde haar ogen wijd open in paniek en probeerde zich om te draaien. Een prik in haar nek. Ze spartelde nog even, maar verloor al snel haar bewustzijn. Hij tilde het bewusteloze lichaam op en droeg haar in zijn armen de kamer uit. Ze kreunde en hij drukte zijn neus in haar zachte kinderharen, snoof diep de geur in en fluisterde, zijn stem niet meer dan een ademtocht: ‘Jij gaat me helpen, meisje, en in ruil daarvoor zal ik goed voor je zorgen. Wees maar niet bang. Het komt goed. Het komt allemaal goed.’

ZOMER 2017

Een gedeelde kroket en knalwitte bolletjes

Lusteloos zakte zijn te zware en vermoeide lijf op een van de houten bankjes die zij aan zij op het roestende dek stonden te kleumen. De branding lag net achter hen en het onrustige stampen maakte plaats voor de Noordzee-deining die je zo lekker licht in je hoofd maakte. De meeuwen vlogen om het schip en maakten nog geen aanstalten om terug te keren naar de veilige kust. De ijskoude wind sneed door hem heen en hij proefde het zout van het opspattende zeewater op zijn lippen.

Het schip was overvol, vrolijke dagjesmensen die alleen meedingen om de zogenaamd voordelige drank in te slaan, vroege vakantiegangers met jengelende kinderen en evenzoveel terugkerende Britten.

Jan Smit voelde iets op zijn hoofd kledderen en krabbelde in zijn zwarte kroezende haar.

‘Gatver, klotemeeuwen.’

Hij was op weg naar de ouders van de vermiste Ann van Dijk die, na de verdwijning van hun dochter en de daaropvolgende vruchteloze en dramatisch slecht georganiseerde zoektocht, verbitterd over de onkunde en het onbenul van de rechedienst, naar Engeland waren geëmigreerd.

Hij werkte pas een paar maanden in het Drentse land, maar hij had genoeg gezien om hen gelijk te geven. Het sombere veenlandschap en de ijzige wind, die al eeuwenlang dag in dag uit het leven van de grond afschraapt en je zelfs in die paar dagen die hier zomer worden genoemd tot op het bot verkilt, doet wat met je. Laat staan met de bewoners die in al die eeuwen van veronachtzaming, baggerend door het zure veen, wel een of andere vreemde afwijking opliepen en deze generatie op generatie doorgaven, ongewild cultiverend, voedend en slijpend, bijna tot kunst

verheven, van licht gestoord tot compleet gestoord, maar nooit prettig. Tel daarbij op dat een aantal van hen ook nog eens de rangen van de politie en recherche wisten te beklimmen, elkaar de handjes boven het hoofd houdend en waar nodig op elkaars buik en wie weet waar nog meer allemaal, gezien de bijna enge eenvormigheid van zowel het uiterlijk als de karakters van de leden van het korps en het beeld was compleet.

Hij slofte naar binnen. Bij het winkeltje, dat met name zogenaamd taxfree drank en sigaretten verkocht tegen prijzen die op Schiphol niet zouden misstaan, stond een stelling met papieren kranten.

Een verdwijnend fenomeen. Papieren kranten.

Hij trok er een uit het schap en betaalde, slofte weer naar buiten en probeerde de krant, die gelukkig op half-formaat was gedrukt, open te vouwen, maar de wind was stug en het dunne papier werkte niet mee.

‘Klerekrant.’

Zijn maag gromde en hij besloot de kantine, door de uitbater met krullerige letters gepromoveerd tot “restaurant met uitgebreide kaart vers zeebanket”, uit te proberen. Gelukkig was de kok niet te ver gegaan in zijn pretenties en serveerde hij gewoon nog steeds kantinevoer bestaande uit slappe friet, een kwak vette joppiesaus en twee kroketten, gelukkig zonder verdere poespas en andere onzin als garnering met verlepte sla en een uitgedroogd schijfje komkommer om het de schijn van luxe te geven en daarmee de schandelijke prijs te verhullen. Nee, het was gewoon een enorm bord op te lage temperatuur gefrituurde van vet druipende dikke friet en kroketten gebakken in oud vet, dus bezaait met zwarte kruimels zodat er geen twijfel over bestond wanneer je precies die kankerverwekkende stoffen binnengekregen had wanneer je eenmaal je laatste adem uitblies. Prima te vreten dus.

Iemand schoof tegenover hem aan het tafeltje en pikte een frietje. Ze had lange slanke vingers en haar ongelakte nagels hadden kleine zwarte rouwrandjes. Jan keek op en blikte in twee twinkelende zachtbruine ogen, waaruit dunne rimpeltjes ontsprongen die zich tot rivieren samenvoegden op een door het leven getekend gezicht.

'Ik pik er eentje van je, vind je toch niet erg, zo'n bord krijg je toch niet op.'

'Moet jij eens zien,' bromde Jan.

Ze lachte en pikte een kroket. Ze veegde eerst de zwarte kruimels eraf, nam een hap en bood Jan het restje aan.

'Omstebeurt, oké?'

Jan knikte.

Ze boog zich voorover en gaf Jan een blik op alles wat onder dat strakke shirt bewoog. Geen bh. Puur natuur, hoe zou je het anders willen?

Ze zag Jan kijken.

'Ik heb wel een hut, maar daar ligt mijn man. We zijn vanuit Den Bosch naar Duinkerken gereden en meneer ligt direct uitgeput te snurken. As always.'

'Ik heb geen eigen hut.'

'Wie zei dat we een eigen hut nodig hebben? Keus genoeg.'

Jan schoof het bord weg en stond op.

'Je hebt gelijk, laten we gaan, geen tijd te verliezen.'

'Als mijn man dat nou eens zei.'

'Wat dan?'

'Dan zou ik niet met jou aanpappen.'

'Dan zou je heel wat gemist hebben.'

Ze had gelijk. De meeste hutten waren leeg. Wie waren er, behalve oververmoeide Brabanders, zo gek om extra geld voor een hut uit te geven voor een overtocht van krap twee uur. Niemand toch? Dus plek zat, maar krap tijd.

Ze vertrok gehaast. 'Ik moet gaan, ik wist het direct toen ik je aan boord zag komen en je hebt me niet teleurgesteld,' glimlachte enigszins vaagjes naar hem en verdween de gang in. Ze had hem bij het aan boord gaan dus al gespot, niet gearzeld, haar man in zijn bedje gelegd en was naar hem op zoek gegaan.

Ze knipoogde naar hem toen ze met haar man aan de arm, een kalende bebrilde stijve hark met een perkamenten uitstraling, Jan passeerde om naar hun wagen, die op het onderdek stond, te gaan. Hij volgde haar met zijn ogen, boog voorover om in het onderdek te kijken en zag hen naar een zwarte glanzende Mercedes lopen. De reden waarom ze aan zijn arm hing was duidelijk, geld. Ze wachtte tot haar man achter het stuur plaatsnam, keek omhoog, zag Jan, zwaaide en stapte in. Daar ging ze, tot nooit meer ziens.

Het weer in Zuid-Engeland was duidelijk een stuk beter dan in Duinkerken. Duinkerken is al een plek waar het weer voor eeuwig het elendige verleden zal blijven weerspiegelen, maar het contrast was nu wel enorm. Hij reed langs Dover en ging op weg richting Eastbourne. Daar stopte hij bij een van de vele pubs die eeuwen geleden pal aan de weg waren gebouwd en nam een Ploughman's Lunch, die hem tegenviel. De ale was goed, lekker groot glas met gelukkig maar een paar millimeter van dat onzinschuim dat in Nederland steeds dikker werd, zodat er steeds minder bier in die steeds kleiner wordende glazen hoefde te worden getapt, maar het broodje met kaas vond hij te mager. Hij wees naar een bord op een tafel naast hem. Een enorme berg aardappelpuree met drie flinke stukken braadworst.

'What is that?'

'Bangers & Mash.'

'One for me, please.'

In afwachting van het echte eten sloeg hij zijn krant open, niet begrijpend waarom hij dat ding had gekocht en zich afvragend hoe het kon dat hij die krant de hele tijd bij zich had gehouden. Het antwoord kwam direct. "Falende recherche stopt zoektocht!" schreeuwde de krant hem toe en: "Wie was de zelfmoordenares in het veen?"

Een paar jaar geleden was het levenloze lichaam van een vrouw, "De vrouw in de greppel" zoals het journaal haar noemde, van een jaar of dertig gevonden in een greppel in de buurt van Lieving. Het was duidelijk een geval van zelfdoding, maar het grote raadsel dat de recherche bezig

had gehouden was hoe ze dan daar in die greppel terecht was gekomen. Er waren bandensporen van een niet geïdentificeerde auto in het gras aangetroffen, net als voetsporen. Alsof ze na haar zelfmoord door iemand daar was gedumpte. Maar waarom zou dat zijn? ‘Als het al waar is,’ mompelde Jan. Misschien lag ze daar al een tijd en zijn die bandensporen van recenter datum, een toevallig passerende automobilist die nodig moest pissen maar op het lichaam stuitte en zo snel hij kon vertrok om van een veilige afstand 112 te bellen, om zich daarna naar huis te reppen, zijn schuldgevoel afdekkend met de geruststelling dat hij wel gebeld had maar het geen zin had om er verder bij betrokken te raken. Toch? Voor je het wist smeten ze hem, een onschuldige burger, in de bak. Er gebeurden wel vreemdere dingen in dit land. De grote onbeantwoorde vraag bleef, kopte de krant: “Wie was zij?”. Een van de gruwelijke details die tot verhitte speculaties in de krant leidde was het feit dat ze met haar enkel vastgeketend had gezeten. Hoe lang had ze vastgeketend gezeten? Dagen? Maanden? En waar? En waarom? De recherche kreeg uiteraard het verwijt dat ze laks geweest waren in het onderzoek.

‘Waarschijnlijk terecht,’ mopperde Jan. En dat er te weinig moeite was gedaan om uit te vinden wie ze was. ‘Ongetwijfeld ook terecht.’

Een typische zaak met alle smeuiĳe kanten van een falende plattelandsrecherche tot en met ongeïnteresseerde lokale politici. De zaak zou aangehouden worden en iedereen wist wat dat betekende, zo eindigde het artikel met de verzuchting: “We zullen waarschijnlijk nooit weten wie ze was en waarom ze zo aan haar eind gekomen is.”

‘Die journalist is niet gek,’ constateerde Jan en grabbelde naar zijn telefoon.

‘Hans.’

‘Met Jan.’

‘Bel je uit Engeland?’

‘Ja.’

‘Weet je wat dat kost?’

‘Nee.’

‘Zal ik het op je loon inhouden?’

‘Wat jij wilt. Zeg, die zaak van die zelfmoord die vandaag in de krant staat.’

‘Wat is daarmee?’

‘Ik weet niet. Vreemd verhaal.’

‘Je denkt toch niet dat er verband is met de zaak van Ann van Dijk, waar je nu voor in Engeland bent? Dat is er zeker niet.’

‘Waarom denk je dat ik dat denk?’

‘Omdat jij zo denkt.’

‘Waarom zou ik zoiets denken?’

‘Omdat je...’ Hans, de commissaris en leidinggevende van Jan, stakte mid-den in zijn zin. ‘Gaat dit gesprek nog ergens over?’

‘Heb jij die zaak onder je?’

‘Nee. Hij is van Bert, mijn counterpart in Assen. Staat er goed op bij de korpsleiding, gezien zijn recente promotie. Een rasechte gluiperd dus. De enige die hem een beetje kan pruimen is volgens mij Derk. Die doet dan ook bij tijd en wijle wat voor hem als hij een extra mannetje nodig heeft. Personeelstekort. Alsof ik dat niet heb, maar ja, Assen is groter en je weet het Jan, wie de grootste heeft... Het is het bekende liedje, budgetten wor-den herverdeeld, maar het gaat altijd maar een kant op. Hier weg, daarheen. En het westen wordt als rupsje-nooit-genoeg maar dikker en dikker.’

‘En heeft die Bert van je ook goed gezocht?’ onderbrak Jan hem snel, hij had geen zin in weer zo’n tirade van zijn chef.

‘Naar zijn zeggen heeft hij alles gedaan wat hij kon: opsporingsverzoeken, nationaal en internationaal, DNA-testen, huis-aan-huis-onderzoeken. Honderden mensen ondervraagd et cetera, et cetera.’

‘Die stugge Drenten vertellen toch niets aan een rechercheur, dus dat zegt niets.’

‘Onzin. Hij komt hier weg, spreekt de taal, kent de streek. Jan, hij kent de mensen en de mensen kennen hem.’

‘In tegenstelling tot mij, bedoel je?’

‘Is dat Nederlands?’

‘Gaan we discriminerende taal uitslaan?’

‘Onzin. Maar om een lang verhaal kort te maken. Hij kent zijn vak en de

mensen. Als ze al met iemand zouden praten, zou hij dat zijn. Nee, ook al is het een achterbakse gluiperd eerste klas, hem kan je volgens mij niets verwijten. Maak je daar niet druk om. Zorg jij nou maar dat je het mysterie omtrent Ann van Dijk oplost. Maar ik voorspel het je, je gaat haar niet vinden. Nooit niet.'

'Dank je voor je opbeurende woorden.'

Jan propte zijn telefoon weg en keek uit het raam. Het leek of hij in een andere wereld terecht was gekomen. Het zonovergoten landschap was smaakvol zacht glooiend, heldergroen en vol rode en witte spikkels van uitbundige zomerbloemen. Knalwitte bolletjes stonden verspreid over het land. Het duurde even voor Jan begreep dat het schapen waren, maar hoe anders dan de Drentse schapen die in hun grauwe vuilgrijze en bruine vachten met hangende pootjes over de verschaalde heide schuurden op zoek naar een enkel polletje gras. Nee, deze waren helderwit en ze dartelden onbezorgd en lichtvoetig door de weide. Zijn blik ging weer terug naar de krant. Hij las het artikel nog eens door. Het was een vreemde zaak, concludeerde hij, waarschijnlijk vol losse eindjes. Hij, als geen ander, wist dat journalisten soms gevaarlijk dicht bij de waarheid kwamen, zeker wanneer ze schreven over een lakse en falende overheid. Dus wat Hans ook zei over het onderzoek en die Bert, het artikel gaf te denken. Maar goed. Niet zijn zaak. Hij stond op en hees zijn broek op. Tijd om nog dieper in de zachtmoedige glooiingen van het bloeiende achterland te duiken en zijn zaak op te lossen.

NAJAAR 2020

Een bot en Katja

De ochtendmist hing als een kille sluier over de akker waarin een oude vermoeide trekker diepe voren ploegde. Ondanks het amechtig reutelende geluid dat onder de motorkap van de trekker vandaan kwam, vormden de voren zich ook nu weer kaarsrecht door de akker. Alsof de akker na al die generaties dat hij geploegd werd, precies wist hoe hij zijn aarde achter de ploeg moest schikken. De suikerbieten oogst was slecht geweest van het jaar. De opkopers hadden hoofdschuddend schandelijk lage prijzen gegeven, waarna ze diezelfde bieten in vrachtwagens stortten en deze vrolijk naar Duitsland reden waar diezelfde bieten, tegen een niet geringe vergoeding, vermeerderd met een Europese subsidie die voor de boeren bedoeld was maar aan hun neus voorbijging, omgezet werden in zogenaamd schoon gas, bestemd voor de Nederlandse huishoudens. Dus probeerden de boeren nu met een tweede oogst, wintergerst en -haver, nog een beetje inkomen voor hun hongerige gezinnetjes bijeen te schrapen.

De trekker bromde en gromde boven alles uit en de dikke banden hobbelden over de zwarte aarde. Normaal keek Aert altijd recht voor zich uit, dus waarom keek hij nu dan toch om?

'Verdarre!'

Achter hem stak iets recht omhoog uit de grond. Hij stopte de trekker en sprong van de treeplank. Het zou wel een tak zijn, een oude boomwortel of zoiets. Maar waarom baggerde hij dan nu op zijn klompen door de aarde? Waarom kreeg hij pijn in zijn buik en voelde hij de gortepap van vanmorgen, een restje van gister, als een baksteen in zijn maag? Hij bukte, bekeek de staak, voelde eraan. Keek om zich heen. Niemand te zien. Zou hij het gewoon laten? Of er nog eens overheen rijden? Net doen of hij

niets gezien had?

De eerste mistlierten waaierden langzaam uiteen. De stilte verdiepte zich.

Hij pakte zijn telefoon uit zijn zak.

'Verdarre!'

Geen bereik.

Hij haalde zijn schouders op, stopte de telefoon terug in een van de zakken van zijn overall, sjokte terug naar de trekker, klom erop, startte de motor, vergat wat hij had gevonden en vervolgde zijn weg.

In de verte zwoegden twee koplampen door de regen, dwars over een van de vele linialen die door een stel ambtenaren in een overmoedige wereldverbeterende bui, in de veronderstelling dat ze het ultieme recept uitgevonden hadden om de werkloosheid in dit gebied te bestrijden, het nodig vonden om het achterland, waar toch niemand naartoe wilde, beter bereikbaar dachten te maken. De wegen waren rij aan rij kaarsrecht door het veen aangelegd, grote grove betonnen platen als ondergrond met daaroverheen een vettig laagje flinterdun asfalt dat door een malafide wegenbouwer geleverd was en bij het minste geringste zonlicht smolt, oftewel zodra de temperatuur in dit vergeten veenlandschap boven de vijf graden uitkwam, met als gevolg dat je, als je dan eens een keer in een vlaag van verstandsverbijstering door dat verlaten veen over zo'n weg reed, om de honderd meter moest stoppen om de asfaltprut als zwart stinkend slib tussen het profiel van je banden uit te schrapen, anders kon je er zeker van zijn dat de eerste de beste keer dat je bij een stoplicht in Emmen of Assen, de enige steden waar je die vreemde westerse apparaten in dit kale vlakke land met zijn verzakkende boerderijtjes en evenzovele lintdorpjes zonder al te veel kruispunten en zijwegen aan kon treffen, je mishandelde wagen niet op tijd kon laten stoppen voor het rode licht en je, slappend en glijdend, de zoveelste overstekende bejaarde van de sokken reed.

Jan staaarde uit het raam van de woonkamer en verveelde zich.

De zwoegende lichten kwamen snel dichterbij en onthulden dat ze de weg verlichtten voor een wit bestelautootje. Het minderde vaart en recht

onder Jan draaide het wagentje het parkeerterrein op van het slechts drie verdiepingen hoge, maar toch massief boven het veen uittorende, appartementengebouw in Tweede Veenwijkermond. Het appartement op de bovenste verdieping was van Klinkhamer, maar nu hij een boerderij had gekocht die professioneel opgeknapt werd, was hij meer daar te vinden dan in zijn appartementje, dus maakte Jan van de gelegenheid gebruik om er zijn dagen te slijten. Voor geen goud ging hij naar Klinkhamers nieuwe boerderij, want dan kreeg hij ongetwijfeld een klusje opgedragen van Klinkhamer en klussen, daar had hij al helemaal geen zin in.

Nietsdoen lijkt leuk, tot het je verplicht wordt. Zoals bij hem. Hij moest van de Schijt, zijn chef, die eigenlijk Hertenscheid heette maar direct bij zijn aantreden de bijnaam de Schijt kreeg toegewezen, een bijnaam die hij vanaf zijn eerste werkdag eer aan deed, verplicht afstand nemen van het recherchewerk vanwege de gebeurtenissen en media-reuring rond de zaak die was begonnen met de vondst van het lijk van Dynga Flugha, oftewel de schrijver Wim van der Toren, waarbij en passant de gedoodverfde kandidaat voor het minister-presidentschap Bisschop een bedenkelijke rol had gespeeld. Dus nu moest hij verplicht duimendraaien. En hoewel een zekere luiheid hem wel verweten kon worden, deze vorm van verplichte luiheid maakte hem ongedurig. “Gesmak. Voor uw Eetgemak”, las hij de wervende tekst op de zijkant van het bestelwagentje dat onder hem in een leeg vak parkeerde. De bestuurder stapte uit, graaide wat dozen uit zijn wagentje en noteerde wat in zijn logboek. Gewoon op papier, want al had hij van zijn baas een tablet gekregen met daarop de bezorgapp waar hij alles in moest noteren voor rechtstreekse verwerking in de administratie, hier in dit kale land was wifi veelal nog een term die alleen binnenshuis gebezigd werd en 3G kon je ook wel vergeten, dus je telefoon gebruiken als hotspot was volstrekt kansloos. En al helemaal omdat je telefoon hier aan de rand van deze diep in het veen weggezakte provincie de irritante gewoonte had om op de meest onhandige momenten van een vrijwel onbekende Nederlandse provider zonder al te veel bereik op eigen initiatief over te schakelen naar een Duitse, met zo mogelijk nog minder bereik.

'Jan.'

'Ja.'

'Met Hertenscheid.'

'Weet ik.'

'Van alle dingen die ik niet mis aan jou, is dit er een van.'

Stilte.

Hertenscheid was na het vertrek van Hans Berndt de nieuwe commissaris van de hele recherchedienst Noord-Nederland geworden en had het regiokantoor in Emmen bij de recherche in Assen gevoegd. Inmiddels was het bureau in Emmen gesloten en had iedereen een standplaats in Assen toebedeeld gekregen. De Schijt was in Jan zijn ogen een echte manager voor wie budgetten heilig waren en reorganiseren in zijn bloed zat, mede omdat hij daarmee op een gemakkelijke manier voor zichzelf kon zorgen en daarbij ook zijn vriendjes van de externe managementbureaus die inmiddels leken te wonen aan het hoofdkantoor in Assen, fijn baantjes kon toeschuiven, hoogstwaarschijnlijk met een lekkere kick-back waar de Schijt dan weer mooie sier mee maakte op de golfbaan of bij de jachthaven.

Kijken wie er het langst zijn bek kon houden.

Jan verloor.

'Schijt, ik heb lang genoeg op mijn gat gezeten en nu is het wel genoeg.'

Aan de andere kant van de lijn zuchtte Hertenscheid hoorbaar. Wanneer kregen ze nou eens genoeg van die bijnaam?

Nooit.

'Jij staat niet voor niets op non-actief. Je hebt te veel voor je kiezen gekregen, Jan. Iedereen heeft na zoiets recht op een periode van herstel. Jij ook. Echt, je hebt het nodig. Dus je neemt die periode ook. Ten volle.'

'Ik zal wel moeten als je al mijn pasjes blokkeert en mijn username deactiveert!' viel Jan hem giftig in de rede.

'Soms moet je iemand tegen zichzelf beschermen.'

Moest hij nou "Dank je wel" zeggen? Nooit.

'Wat is de verbinding slecht, zit je in de auto? Ben je onderweg?'

Jan leunde achterover en legde zijn benen in de vensterbank.

'Ja.'

'Waarheen?'

'De bedrijfspsychologe.'

'Goed dat je gaat.'

'Jij hebt me gedwongen te gaan.'

Jan moest eerlijk zijn, zo'n straf was het ook weer niet, ze zag er goed uit, voor een bedrijfspsychologe die door de Schijt was aanbevolen dan. Alleen jammer van dat stomme kapsel. Het leek wel of ze een pruik droeg, zo slecht gekapt liep ze rond. Maar verder kon ze er wel mee door. Terwijl Jan zich voorstelde hoe de bedrijfspsychologe tergend langzaam zijn gulp opendeed, uiteraard slechts vanwege therapeutische noodzaak, kwekte de Schijt onverstoort door.

'Het is een onderdeel van je herstelproces, Jan. En zolang dat niet afgerond is, moet je heel rustig aan doen.'

'Herstelproces?' De dagdroom klapte bijna hoorbaar uit elkaar. 'Herstelproces? Tuurlijk. Denk je dat ik herstel door honderdduizend keer te moeten vertellen hoe ik die etter van een Louis Bisschop op de korrel heb gekregen?'

'Jan.'

'Of zou het me beter gaan wanneer ik voor de duizendste keer moet oprakelen hoe Anna voor mijn ogen zelfmoord pleegde door een pistool tegen haar hoofd te zetten en af te drukken?'

'Jan, nu moet je stoppen!'

'Of wat dacht je van het gegil van Marit die onder gesproeid werd met het bloed en de hersens van Anna?'

'Jan...'

Jan viel stil, maar zijn hoofd maalde door. Praten over Marit, die hem niet meer wilde zien? Of praten over Marie-Cecile? De vrouw van de directeur van het opvangtehuis voor ongewenst zwangere meisjes in Assen had een misdaadimperium opgebouwd rond een stel "losers", waaronder Louis Bisschop, de verkozen minister-president die nu in de bak zijn straf afwachtte, en jarenlang met ijzeren hand bestuurd, bleek gedurende het onderzoek tot ontsteltenis van Jan ook nog eens zijn biologische moeder

te zijn. Ze had hem gebaard na een avontuurtje met een onbekend gebleven man en was vastbesloten hem in zijn wiegie te smoren als moe niet toevallig daar gewerkt had en Marie-Ceciles man op de zo voor haar kenmerkende manier had bewerkt om dat kleine donkere babybeertje te mogen houden. En dat had gemogen, als ze maar oprotte, met dat ongewenste zwarte mormel. En dat had ze gedaan. Moe had het baby'tje Jan genoemd en was met hem op de trein gestapt en naar Den Haag gereisd, waar ze hem had opgevoed. Wat je althans onder opvoeden kan verstaan bij een vrouw die overdag directiekantoren schoonmaakte om 's avonds in de Geleenstraat kantoordirecteuren en managers op geheel eigen wijze een koekje van eigen deeg te geven en tegelijk op zaterdag haar uitkering zeker stelde door haar zoontje in de regen en de kou op de fiets naar het UWV kantoor aan de andere kant van Den Haag te sturen om het ingevulde uitkeringsformuliertje op tijd in de bus te stoppen. Tot zij weer terug naar Suriname had gewild, waar ze, na een romance op de boot, zijn halfbroer Piet baarde. Jan daarentegen had niet meegewild maar was in Nederland gebleven. En nu cruisede moe, met het geld van wijlen zijn criminele halfbroer Piet, lekker over de wereld. Tot de poet op was natuurlijk en dan zou ze ongetwijfeld weer bij hem aankloppen.

Tijd voor de psychologe. My ass. Die psychologe kon z'n rug op. Mocht ze willen, de bitch. En hij ook, als hij eerlijk was. Alles op therapeutische basis natuurlijk.

Maar hij wist dat hij toch wel zou gaan, morgenmiddag. Wat had hij anders te doen?

Jan zag dat hij zijn hand met zijn telefoon had laten zakken.

Het scherm was zwart.

De Schijt had opgehangen.

Bo sprong vrolijk voor zijn baasjes uit. Hij rende snuffelend heen en weer over het pad, dook in het struikgewas of rende over de pas geploegde akker. Soms keek hij even om, naar zijn baasjes, maar die hadden geen aandacht voor hem, dan maar weer het veld in, op zoek naar iets interessants. Wat dan ook. Kijk. Daar stak wat uit de aarde. Het rook... lekker.

Hij begon verwoed te graven.

‘We kunnen niet in dat grote huis blijven wonen, Bert.’

Bert Schaap, voormalig hoofd van de administratie bij het UMCG, schudde zijn hoofd. Zijn nek kraakte van ouderdom.

‘Ik weet het, Marianne, maar naar een verzorgingshuis, dat kan je toch niet menen?’

‘Niet een verzorgingshuis, Bert. Een appartement, met alle luxe, meer luxe dan we nu hebben en altijd een verpleegster of een arts vlakbij. Ze hebben er ook een bridgeclub, doen regelmatig leuke uitstapjes en als we willen hebben ze zelfs een professionele maaltjidservice ter beschikking.’

‘Dat zeg ik, een verzorgingshuis. En huisdieren mogen natuurlijk ook niet.’

‘Een klein offer voor een beter leven.’

‘Je klinkt als de website. En Bo dan? Wat moeten we dan met Bo?’

‘Ze hebben me verzekerd dat ze een goed tehuis voor hem zullen zoeken.’

‘Ja, ja. Een spuitje, wedden?’

Als geroepen kwam Bo, het resultaat van een korte romance tussen een niet bepaald volbloedherder en een evenzo vaag asbakkenreutje, aangerend.

‘Kijk nou, wat hij in zijn bek heeft. Wat is dat?’

Bo bleef voor hen staan en legde zijn buit op de grond in de hoop dat een van de baasjes die lekker ruikende modderige vondst zou oprapen en het veld in zou gooien zodat hij het terug kon komen brengen.

Bert raapte de tak op en wilde die met een zwaai weggooien toen hij stakte.

‘Krijg nou wat.’

‘Wat is dat voor vies ding dat Bo nu weer heeft gevonden?’ griezelde Marianne. ‘Gooi weg. Straks wil hij het nog mee naar huis nemen en smeert hij de hele keukenvloer onder.’

Bert graaide intussen met zijn andere hand zijn telefoon uit zijn jaszak.

‘Wat ga je doen?’

‘De politie bellen. Shit, geen bereik. Kom, we gaan naar huis.’

‘Politie bellen, voor dat vieze ding?’

‘Dat vieze ding is, als ik het goed zie, een arm, of althans de resten van iets

wat volgens mij een arm is.'

'Getsie! En dat gaat mee naar huis?

'Inderdaad. Daar hebben we tenminste bereik.'

'Je bent te laat.'

'Tjonge.'

'Ga zitten, Jan.'

'Nee, ik ga niet zitten. We stoppen met deze sessies. Ik heb er genoeg van.

Ik ben genoeg hersteld.'

'Je bent helemaal niet hersteld, Jan. Juist omdat je dit zegt, weet ik dat je er nog lang niet bent. Ga zitten.'

'Waarom heb je altijd zo'n raar kapsel?'

'Zo beter?' vroeg ze en trok haar pruik af.

Op haar vlekkerige, nagenoeg kale, schedel piekten hier en daar wat futloze plukjes dunne grauwe haren.

Jan hikte.

'Die zag ik niet aankomen.'

'Tja,' zei ze laconiek. 'Iedereen heeft problemen, Jan. Ik net zo goed als jij. Ik ben nog in de nadagen van mijn chemo. Hopelijk komt mijn haar terug, maar zoals vroeger wordt het nooit meer. Als ik het overleef, althans. En de vraag blijft, hoe lang? Blijft het weg? Komt het terug? Hoe erg? Hoe snel? Hoeveel tijd heb ik nog?'

'Tjezis meid, en dan ga je je tijd aan mij zitten verdoen.'

'Zo is het.'

Ze maakte aanstalten om haar pruik weer op te doen.

'Laat maar af die pruik. Zo ben je wie je bent, net als ik. Wil je erover praten?'

'Volgens mij ben je hersteld, Jan.'

'Dat gaan we vieren met een dubbele Calzone.'

'Dat soort vette troep mag ik eigenlijk niet eten.'

Jan stond op.

'Boeit je dat echt?'

'Niet echt, nee.'

'Je bent een vrouw naar mijn hart, shrink.'

'Je mag me nu wel Katja noemen.'

'Hallo Jan, kom binnen.'

Jan plofte neer in een van de frêle design fröbeldingetjes die zich op dunne metalen pootjes voor het nieuwe glanzende bureau van Hertenscheid staande probeerden te houden. Jan zijn stoeltje kreunde gekweld en twee van de vier designpootjes bogen lichtjes door.

'Nieuwe inrichting?'

'Allemaal onderdeel van de totale vernieuwing die we aan het doorvoeren zijn.'

'Vernieuwing. Tuurlijk. Als jij het zegt.'

'Goed dat je er weer bent, Jan.'

Hertenscheid veegde met nuffige gebaartjes doelloos over het touchscreen van zijn tablet heen en weer en keek Jan vervolgens met zijn koude ogen, waarin twee fletse blauwgrijze irissen met twee minuscule zwarte pupillen rondzwoommen, onaangedaan aan en gaf daarmee zijn uitgesproken woorden hun werkelijke betekenis; "Jammer dat je er bent". De toon was gezet.

'Volgens de bedrijfspsychologe ben je weer "fit for work".'

'Als je het maar weet. Dus wat is er te doen?'

'Ik ga kijken wat we hebben liggen. Ik weet zeker dat we een interessante zaak voor je kunnen vinden om mee te beginnen.'

'Oké.' Hij hoefde niet de neiging te onderdrukken om "Bedankt" te zeggen. De Schijt zou hij nooit of te nimmer voor iets bedanken.

'Maar eerst de mannen van interne zaken. Ze willen nog een keer met je praten.'

'Ze kunnen me wat.'

'Prima, je mag het ze zelf vertellen. Ze zitten beneden.'

'Om me nog dieper de stront in te trappen.'

'Zeur niet. Ga gewoon. Ik kijk wel even mee op het scherm.'

‘Goed, we hebben nog een paar vraagjes, meneer Smit. Ook omdat u binnenkort zult moeten verschijnen als getuige.’

‘Wat heeft dat met jullie te maken?’

‘We moeten er zeker van zijn dat het verhaal dat u ons vertelt, gelijk is aan dat wat u aan de rechter gaat vertellen.’

Zo, die zat.

‘Waarom zou dat niet zo zijn?’

‘U weet dat de advocaten van de heer Bisschop de stelling poneren dat er niets van de aantijgingen klopt en dat het bewijs onrechtmatig verkregen is. Als ze daar een punt hebben, dan is hij binnen de kortste keren weer op vrije voeten. Wanneer dat gebeurt kunt u erop rekenen dat zij op hun beurt u aan zullen klagen wegens smaad en meened. En dat zal dan nog maar het begin zijn. Geloof u me.’

‘Advocatenpraat. Ze doen maar.’

‘Moeten we de vrijlating van Van Paassen, de man die de distributie organiseerde, niet in datzelfde licht bezien?’

‘Van Paassen is niet vrijgelaten. Hij heeft zes maanden voorwaardelijk gekregen.’

‘Nou, dat is toch meer symbolisch dan een echte straf. Als al uw beweringen over hem waar geweest zouden zijn, dan zou hij er toch niet met zes maanden vanaf gekomen zijn. Ik kan me niet voorstellen dat u daar vrede mee heeft.’

Stilte.

‘Nou, meneer Smit.’

‘Was dit een vraag?’

‘Vindt u ook niet dat die man minstens vijf jaar achter de tralies had gemoeten?’

‘Daar ga ik niet over.’

‘Is het niet zo dat u, wellicht verblind door de gebeurtenissen, de bewijsvoering enigermate over het hoofd kunt hebben gezien? En in uw rapporten enigszins, hoe zal ik het zeggen, voorbarige conclusies hebt opgenomen die niet met bewijzen kunnen worden gestaafd, bewijzen die u ook niet hebt kunnen vinden en dat u de schijn hebt gewekt dat u niet

eens de moeite hebt genomen om überhaupt harde bewijzen te zoeken, met navenante gevolgen waar we nu mee zitten. Als u uw werk goed had gedaan had deze navrante situatie wellicht voorkomen kunnen worden.'

'Is dat Nederlands?'

'Ik denk dat u me perfect begrijpt, meneer Smit.'

'Dan is het antwoord, nee.'

'Dus u houdt vast aan de getuigenissen die u genoteerd hebt inclusief de door u opgenomen details?'

'Klinkhamers onderzoeken liegen niet.'

'Laat ik het dan anders formuleren. Zou het niet kunnen zijn dat er een, hoe zal ik het zeggen, mogelijkheid is geweest dat u, zonder het wellicht bewust te doen, wel of niet in coöperatie met een of meer anderen, bijvoorbeeld, zonder dat ik iets wil suggereren in die richting, met de heer Van Kamp of met de heer Klinkhamer en nou moet u ons dit niet kwalijk nemen, wat wij nu gaan zeggen, maar het is nou eenmaal ons werk...'

Wat brabbelde die vent nou?

'Kom to the point.'

'...Dat u in uw enthousiasme om de zaak op te lossen en uw weerzin tegen de heer Bisschop...'

'Ik heb, nee ik had, geen weerzin tegen die man.'

'Kom nou, meneer Smit. We weten allemaal hoe u over hem en zijn zoon dacht.'

'Luister. Die vent was fout en dus ging ik achter hem aan.'

'Nu klinkt uit uw woorden toch wel de vooringenomenheid die u tentoongespreid hebt in dit gehele onderzoek en ook blijkt uit het verweer van gedaagde, maar wat u van uw kant altijd ten stelligste ontkend hebt.'

Geen vraag, zelfs geen retorische, dus antwoorden maar: 'Nee.'

'Ik wil het niemand moeilijk maken, we zitten gewoon met een bijzonder delicate zaak. U moet nu toch wel kunnen begrijpen dat, in verband met hogere belangen dan de onze, er mogelijk in uw verklaring iets kan worden geduid dat wellicht...'

'Ik begrijp het al. Hij moet gered worden. Is het niet?'

'Nee, natuurlijk niet, het recht moet zijn loop hebben, daar gaat het niet

om, maar soms is recht niet altijd iets dat zijn loop heeft, al lijkt dat dan op dat moment wel zo te schijnen, begrijpt u?’

Over mijn lijk.

‘Nee.’

‘Goed, meneer Smit.’ De aarzelende toon was weg en maakte plaats voor een grimmig geblader in een lijvig dossier.

‘Om even terug te keren naar de kern van de zaak. U hebt dus veel contact met de heer Van Paassen gehad. Spreekt u hem nog wel eens, zo na zijn vrijlating?’

‘Zeker. Hij heeft mijn stationnetje gekocht en is er een restaurant in begonnen. Ik eet er regelmatig.’

‘Jan! Kom binnen, kom binnen! Kom je een hapje eten?’

‘Wat anders?’

‘Ga zitten, Jan, ga zitten!’

Van Paassen dreutelde de keuken in.

‘Heb je nog iets van je dochter gehoord?’ riep hij vanuit de keuken.

‘Ze woont in Rusland, zoals je weet.’

‘Ja, ja, bij die Gorchev.’

Rachel, Jan zijn dochter, was, na een traumatische ervaring, met haar moeder Sylvia, de ex-vrouw van Jan, naar Rusland gegaan. Sylvia had tijdens een onderzoek, waarbij Jan een ingewikkelde illegale constructie met stichtingen en schimmige bedrijven die betrokken waren in drugsmokkel en -handel had blootgelegd, de Russische president Gorchev ontmoet. Sylvia had zich aan Gorchev vastgehaakt en was met hem naar Rusland vertrokken. Rachel was in de slipstream meegereisd. Daar had Gorchev haar geholpen van haar trauma af te komen en ze was aan het studeren geslagen. Aan de universiteit van Moskou.

‘Niet recent. Ik begrijp het ook wel. Het wereldje waar Syl en Gorchev, en zij dus ook, in verkeren, doet je het modderige Nederland met je ploeterende vader vergeten.’

Van Paassen stak zijn hoofd de eetruimte in en zwaaide met een pollepel naar Jan.

‘Geen zelfmedelijden, Jan. Rachel zal jou nooit vergeten. En als jij er nou voor zorgt dat jij haar niet vergeet...’

‘Ja, ja, kook nou maar verder. Ik heb honger.’

Een vrouw in een zwart kostuum, die hem meer aan een verpleegster deed denken dan aan een serveerster, met zo’n bijpassende zwoele stem als warm water dat je verwelkomt en waar je wel in zou willen verdrinken, kwam wiegend door de eetruimte naar Jan toe.

‘Hallo Jan. Ik heb veel over je gehoord. Ik hoop dat we van deze avond een avond voor je zullen maken die je niet licht zal vergeten.’

Dat beloofde veel goeds.

Ze streek zijn schouder, veegde een niet bestaand haartje weg en zei: ‘Ik ben Lila.’

‘Aangenaam Lila.’

Jan bekeek haar toen ze wegliep. Van voren was ze al oké, van achteren minstens zo goed. Lila. Lila in het zwart. Wat een mooie vrouw. Zou ze ook een zus hebben? En hoe zou die dan heten? Roze? Blue? Al heette ze Pisgeel, het zou hem niets uitmaken. What’s in a name?

Jan stond op en liep de keuken in. Het was tenslotte zijn eigen huis geweest en hoe kort dat ook geweest was, het bleef een beetje voelen alsof het van hem was. Dat in de kelder zijn dochter Rachel opgesloten gezeten had, droeg daar minstens zoveel aan bij.

In de keuken stond Van Paassen achter het enorme fornuis microscopische lapjes vlees te bakken.

‘Ha Jan, zoals je ziet, voor jou heb ik een extra groot stuk genomen.’

‘Het is niet te zien. Ik hoorde dat je tegenwoordig een liefde hebt.’

‘Ze werkt hier in de bediening.’

‘Je wilt me toch niet vertellen dat je liefde Lila heet?’

‘Jawel, wat is ze mooi hè. En lief ook nog.’

‘Maar Van Paassen. Je bent toch homo? Wat doe je dan met een vrouw?’

‘Jan, ze ziet er dan wel uit als een vrouw en ze klinkt als een vrouw, maar onder dat rokje heeft ze gewoon een piemeltje. Net als jij en ik.’

Shit, had hij nou net verlekkerd naar een travestiet zijn achterwerk zitten gluren?

© 2022 Uitgeverij Mapini

Een groot aantal van de in dit boek gebruikte locaties bestaat werkelijk.
Het verhaal en de personages zijn geheel en al fictie en bestaan
slechts in het brein van de schrijver. Iedere gelijkenis met
bestaande personen, namen, titels, gebeurtenissen en
omstandigheden berust volledig op toeval.

De songtekst op pagina 242 is uit "Pretend" van Danny Gee
Eternal Wheel Productions / NRG-music / Life Hurts music ©